

7/1970

T.C.
ULAŞTIRMA BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :B.11.0.SGB.0.10.01.610.01/ 318/9862
Konu :Balıkesir Milletvekili
Sayın Hüseyin PAZARCI'nın
yazılı soru önergesi

02 MAYIS 2008

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi: a) TBMM Başkanlığı'nın 28.02.2008 tarihli ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/1970-3758/8310 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 04.03.2008 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/106-41-13/963 sayılı yazısı.

Balıkesir Milletvekili Sayın Hüseyin PAZARCI tarafından Sayın Başbakanımıza yöneltilen ve Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığımız koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını tensip ettikleri 7/1970 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevabı hazırlanarak ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Binali YILDIRIM
Ulaştırma Bakanı

EK :
1-Cevap formu (4 Sayfa)

DAĞITIM:
TBMM Başkanlığı
Başbakanlık

**BALIKESİR MİLLETVEKİLİ SAYIN HÜSEYİN PAZARCI'NIN
7/1970 SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI**

Türk-İş tarafından hazırlanan Asbest Raporu ve basında yer alan haberlere göre, tedavisi güç ve masraflı hastalıklara yol açan asbestin 40 civarında ülkede kullanımı tamamen yasaklanırken asbestli gemi sökümü işlerinin Türkiye'ye kaydırıldığı iddia edilmektedir. Asbestin, gırtlak ve akciğer kanseri gibi önemli hastalıklara yol açması; toprağı, havayı ve denizi kirletmesi nedeniyle 1980'li yıllardan beri başta Avrupa ülkeleri olmak üzere birçok ülkede kullanımı yasaklanmıştır. 1999 yılında Avrupa Birliği, bir Direktifle (1999/77/EC) tüm üye ülkelerde her türlü asbestin kullanımını ve pazarlanmasını yasaklayan bir düzenleme kabul etmiştir. Yine Dünya Çalışma Örgütü ve Dünya Sağlık Örgütü asbestin yasaklanması için önemli faaliyetler yürütmektedir. Aynı şekilde, Türk Ulusal mevzuatı da asbestin kullanımını sınırlandıran düzenlemeler içermektedir. 2001 tarihli Tehlikeli Kimyasallar Yönetmeliği'nin 37. maddesine göre amfibol grubu asbest liflerinin çıkarılması, üretilmesi, herhangi bir ürünün üretiminde ve üretim dışında herhangi bir amaçla kullanılması, satışı ve piyasaya arzı yasaklanmıştır. 4857 Sayılı İş Kanunu çerçevesinde çıkartılan Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmeliğinin 7. maddesi de asbestin çıkarılması, asbest ürünlerinin veya asbest ilave edilmiş ürünlerin üretimi ve işlenmesi sırasında işçilerin asbest liflerine maruz kalabileceği işleri yasaklamaktadır. Bu bağlamda;

SORULAR:

- 1- Asbest içeren gemilerin söküm işlerinin Türkiye'ye kaydırıldığı iddiaları doğru mudur?
- 2- Eğer doğruysa, bu işlemler ilgili Türk Ulusal mevzuatı ile çelişmemekte midir? Asbest kullanımına ilişkin yönetmelikler uygulanmakta mıdır?
- 3- Asbestli gemilerin sökümü ve zehirli atıklarının Türk karasularına girmemesi için ne gibi tedbirler alınmıştır?
- 4- Toprağı, havayı ve denizi kirleten asbestli gemilerin sökümüyle ilgili işletmelerde asbestin çevreye olası zararlarına karşı hangi önlemler alınmıştır? Söküm için Türkiye'ye getirilen gemiler tehlikeli atık kontrolünden geçirilmekte midir?
- 5- Asbest içeren gemilerin söküm işlerinin yapıldığı işletmelerde çalışan işçilerin koşulları ile ilgili Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı herhangi bir inceleme başlatmış mıdır?
- 6- İnsan sağlığına ciddi zararları olan asbestli gemilerin sökümüyle ilgili işletmelerde çalışan işçilerin asbestten korunması için hangi önlemler alınmıştır?
- 7- Avrupa Birliği'ne tam üyelik müzakereleri yürüten aday ülke statüsündeki Türkiye, her türlü asbestin kullanımı ve pazarlanmasını yasaklayan bir düzenleme yapmayı planlamakta mıdır?

CEVAPLAR:

Gemi Geri Dönüşüm sektörü; ekonomik ömrünü tamamlamış gemilerin seferlerden çekilmesi ve yerlerine yeni tonajda gemilerin getirilmesi, daha güvenli ve çevreye duyarlı, daha fazla işletme verimi olan, denizcilik risklerini daha aza indiren tabii bir teknolojik süreç içinde yerini bulmaktadır. Gemi Geri Dönüşümü, hurdanın geri dönüştürülmesi ve yeniden kazanılması faaliyetinin ilk halkasında yer alan bir sektördür. Gemilerin geri dönüşüm sürecinde malzeme ve donanım tümüyle tekrar kullanılmakta, örneğin çelik yeniden eritilerek inşaat ve imalat çelikleri üretiminde, döküm sanayinde kullanılmak üzere işleme sokulmaktadır. Tüm dünya ülkelerinde gemi söküm sanayi denizcilik sektörünün önemli bir birimini oluşturan bir “yeşil endüstri” olarak kabul edilmektedir.

Gemi Geri Dönüşüm Sanayi, Aliğa bölgesinde bulunan demir çelik fabrikalarına hammadde üretmek üzere 1976 yılında Aliğa ilçesi, Arapçiftliği Mevkiinde Taşlı Burun ile Ilıca Burun arasında kurulmuştur. Söz konusu bölge 07.10.1974 gün ve 7/8951 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Gemi Söküm Organize Sanayi Bölgesi olarak ilan edilmiştir. 1300 metrelik sahil şeridinde 20 firma ile 25 parselde faaliyet göstermektedir.

Bu açıklamalar ışığında;

Gemi geri dönüşüm sektörü tamamen dışa bağımlı bir pazardır. Gemi geri dönüşüm işleri yalnız Türkiye de değil, Dünyanın ve Avrupa'nın pek çok ülkesinde yapılmaktadır (Norveç, Danimarka, Hollanda, Belçika, İngiltere, Polonya, Portekiz, İspanya, Ukrayna, Rusya, Çin, Hindistan, Pakistan, Brezilya ve Meksika). Ancak, hurda gemi piyasasına Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Çin başta olmak üzere yaklaşık %80 lik bir kısmına hakim olmakta olup, Türkiye bu pastadan yıllık ortalama 130 000 ton gemi geri dönüştürerek yalnızca %2 lik bir dilim alabilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, uluslar arası bir rekabet ortamında bulunan sektörden ülkemiz çok az bir pay almaktadır.

Sözkonusu faaliyetin bir geri dönüşüm faaliyeti olarak düşünüldüğü göz önüne alındığında, kesim ve/veya söküm işleri sırasında geminin asbestli bölgelerinin sökümü işi yapılmakta olup, söz konusu söküm işlemi tamamen mevzuatlara uygun olarak sürdürülmektedir. Şöyle ki; 08.03.2004 tarih ve 25396 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Gemi Söküm Yönetmeliğine uygun olarak bölgede faaliyette bulunan müteşebbislere Denizcilik Müsteşarlığınca “Gemi Söküm Yetki Belgesi” verilmiş, Gaz-free işlemlerinin daha açık ve güvenilir bir şekilde yapılması işlemi “Gemi ve Deniz Araçlarının İnşa, Tadilat, Bakım, Onarım ve Söküm İşlemlerinde Gazdan Arındırma Yönetmeliği” kapsamında, Asbestli bölgelerde ki çalışmalar ise “Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmeliğine” uygun olarak yapılmakta ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesindeki İş Müfettişleri nezaretinde bölge periyodik olarak denetlenmektedir. Ayrıca, Çevre ve Orman Bakanlığınca bölgede faaliyet gösteren atık yönetim merkezi lisanslandırılmış olup, atık ve tehlikeli atık kapsamındaki bütün işlemler ilgili Bakanlığın gözetiminde ve yetkisinde sürdürülmektedir.

Ülkemizde gemi geri dönüşüm sektörü bulunduğu konum itibarı ile önemli ve stratejik bir sektör konumuna gelmiş olup, uluslar arası platformda söktüğü gemi tonajına bağlı olmadan çevre ve insan sağlığını verdiği önem açısından ön plana çıkmış ve bu işi yapan diğer ülkelere örnek teşkil edecek konuma gelmiştir. Bu doğrultuda, geminin yükünden kaynaklanan bir atık ve/veya tehlikeli atık bulunmasının dışında geri dönüşüm amacı ile getirilen gemiler Çevre ve Orman Bakanlığından Notifikasyon (Ön Bildirim) ve ilgili kurumlardan gerekli diğer izinlerin alınması durumunda ülkemize giriş yapabilmektedir.

Gemi Geri Dönüşüm Bölgesinde olması gereken alt ve üst yapılar Denizcilik Müsteşarlığı ve Çevre ve Orman Bakanlığınca değerlendirilmiş olup, bölgede faaliyette bulunan müteşebbisler tarafından yeni yatırımlar yaptırılmıştır. Bu doğrultuda, söküm alanları azami ölçüde betonlanmış, atık ve/veya tehlikeli Atık kapsamında bulunan malzemelerin depolanması amacı ile ara depolama istasyonları tesis edilmiş, bölgede periyotlar halinde ayrı noktalardan örnek numuneler alınarak su analiz raporları alınmaktadır.

Ülkemize geri dönüşüm amacı ile giriş yapan gemilere uygulanan prosedür;

- Ülkemize geri dönüştürülmek amacı ile giriş yapan geminin ve gemiyi çeken römorkörün Aliğa demir yerine demirledikten sonra ilk kontrolü deniz polisi, sahil sağlık ve gümrük muhafaza memurlarınca yapılır.

- Söküm öncesi Gemi Geri Dönüşüm Sanayicileri Derneği bünyesinde faaliyet gösteren ve Çevre ve Orman Bakanlığınca yetkilendirilen Atık Yönetim Merkezince radyasyon kontrolü, tüm tank ve kapalı mahallerinde patlayıcı yanıcı gaz ve oksijen kontrolleri yapılır.

- Bu işlemlerin ardından söküme hazırlanacak geminin Uluslar arası Denizcilik Örgütünc (IMO) hazırlanmakta olan taslak geri dönüşüm kılavuzu baz alınarak atık envanteri çıkarılır. Asbest, PCB, Tıbbi atıklar, Aküler, freon gazları ve benzeri atıklar tespit edilip markalanır ve bir rapor haline dönüştürülür.

- Hazırlanan bu rapor, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü uzmanlarınca yerinde, görülerek teyit edilir ve bu aşamanın titizlikle yerine getirilmesinin tek bir amacı çevreye ve insana verilebilecek zararların önlenmesi ve atıkların kontrol altına alınmasıdır.

- Atıklar tespit edildikten sonra "mütemmim cüz" kontrolü için Gemi Söküm Yönetmeliği gereği Liman Başkanlığı tarafından tayin olunan Gemi Denetim Uzmanı, Gümrük Muayene ve Muhafaza memuru ile DTO bilirkişisinden oluşan heyet geminin kontrolünü yapar. Burada amaç gemiye ait olmayan veya kaçak olarak yurda sokulması istenen maddeler varsa bunların tespitini yapmaktır. Bu heyette kontrolün sonunda "Görgü Tutanağı" düzenler.

- Gelen geminin her ne kadar "Gas Free" si yapılmış olsa da tekrardan Türkiye deki yetkili sürveyler tarafından gaz ölçümleri yapılır. Sonuçlar normal ise "Gas Free" belgesini düzenler, değil ise gemide yeniden "Gas Free" yapılabilir.

- Çevre ve Orman Bakanlığı 'ndan alınan onaydan sonra sökümü yapılacak geminin, tüm atıklardan arındırılma işlemi başlar. Kimyasal, tıbbi ve diğer tehlikeli atıkların temizlenmesinin ardından asbest sökümü başlar.

- Asbest, Gemi Söküm Atık Yönetim Merkezi'nin deneyimli elemanlarınca kurallara uygun ve titiz çalışmalarıyla sökülür. Asbest sökümü süresince gemiye girişler yasaklanır. Ekip, özel maske ve tek kullanımlık elbiseler, vakum cihazları ve güvenlik süpürgeleri ile asbest sökümü yapar ve sökülen asbest özel olarak ambalajlanır. Asbest, diğer tüm atıklar gibi geçici atık depolama istasyonuna sevk edilir. Asbest söküm ekibi temizlik aracında temizlenerek asbest liflerinden arınır.

- Gemi Söküm Sanayi Bölgesi'nde bulunan geçici atık depolama istasyonunda toplanan atıklar belli periyotlarla İzaydaş'a gönderilir ve burada bertaraf edilir. İzaydaş, ülkemizdeki ilk ve tek lisanslı kombine atık ve tehlikeli atık bertaraf tesisidir. Sintine suları yakıt yakma lisanslı tesislere, atık yağlar ve hurda aküler geri dönüşüm tesislerine gönderilerek ekonomiye kazandırılır.

- Son olarak gemi sökülüp tava kısmına gelindiğinde tamamen karaya çekilerek Liman Başkanlığı uzmanlarınca yerinde görülür ve tanklarının temiz olup olmadığı teyit edildikten sonra tava kısmının da sökümü ile söküm işlemi tamamlanmış olmaktadır.

Gemi Geri Dönüşüm Sanayicileri Derneği bünyesinde çalışan ve Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından lisanslandırılan Atık Yönetim Merkezinin sertifikalı ekibi tarafından geri dönüşüme gelen geminin asbestten arındırılma işlemleri yapılmaktadır. Sırası ile; Tespit, söküm, toplama, geçici depolama ve sevk işlemleri teknik donanım ve deneyimli ekipler tarafından yürütülmektedir. Sahada çalışan diğer işçiler bu operasyonlar sırasında gemiye sokulmamakta ve periyodik olarak eğitimleri verilmektedir.

Sözkonusu faaliyetin üretim faaliyeti olarak değil de bir geri dönüşüm faaliyeti olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Gemilerin geri dönüşümü sırasında, asbestin kullanılması veya pazarlanması söz konusu olmayıp, aksine çeşitli nedenlerle üretim amacına uygun olarak kullanılan ve açığa çıkmak zorunda olan bu maddenin insan ve çevre sağlığı göz önüne alınarak ilgili mevzuat kapsamında bertaraf ve depolanma işinin yapılmasıdır.

Ülkemizdeki Gemi geri Dönüşüm Faaliyetleri kapsamında IMO bünyesinde yapılan çalışmalar dikkatle takip edilmekte ve uygulamalar hakkında sunum ve seminerler düzenlenmektedir. Bunun sonucu olarak, Avrupa Birliği, Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), Uluslararası Çalışma Örgütü(ILO) başta olmak üzere birçok ülke ve sivil toplum örgütlerince tesislerimiz ziyaret edilmiş olup, örnek gemi geri dönüşüm ülkesi olarak benimsenmiştir .